

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی
دانشکده علوم انسانی
گروه حقوق

برنامه و چکیده مقالات

دومین همایش مطالعات حقوق عمومی

انجمن علمی فقه و حقوق و انجمن علمی حقوق مؤسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی برگزار می کند.

محرور هاک همایش،
شوراها در قانون اساسی
تصویب معاهدات در قانون اساسی
اجرای اصل هشتم قانون اساسی
ماهیت و نقش سیاست هاک کلی نظام
نقد اصول راهبرد حقوق کیفرک
در پروتو قانون اساسی
سخنران: آقایان دکتر ارش پور،
دکتر توسلی، محمد شهمی،
امیر مقامی، فاضل آل صاحب

از آنه گواهینامه
به شرکت کنندگان همایش

مکان: پل شیشه ۱۹ اردیبهشت ماه ۹۳ ساعت: ۹/۳۰ صبح
مکان: اصطفاخان سپاهان شهر، مؤسسه آموزش عالی
شهید اشرفی اصفهانی، سالن شهید مطهری

فراخوان دومین
همایش مطالعات حقوق عمومی

از همه استادان و پژوهشگران محترم دعوت می شود مقالات خود را در زمینه مطالعات حقوق بین الملل یا ناقد بر مسائل مربوط به «ایران و حقوق بین الملل» جهت ارائه در دومین همایش مطالعات حقوق عمومی مؤسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی که در دو بخش دانشجویی و آزاد برگزار می گردد به همراه فرم ارسال مقاله در قالب word به دبیرخانه همایش ارسال نمایند

کارنامه های مهی

- دریافت چکیده مقالات تا ۲۰ آبان ۹۲
- داورانی چکیده ها اول آذر ۹۲
- دریافت اصل مقالات تا ۲۵ دی ۹۲
- اعلام داورانی ۱۵ بهمن ۹۲
- مراسم برگزاری ۱۵ اسفند ۹۲

که به تمامی آثار پذیرفته شده گواهی شرکت در همایش ارائه خواهد شد
که پذیرش آثار بصورت ارائه سمیناری و یا نوشتن مقاله خواهد بود
که به آثار برگزیده بخش دانشجویی جایزه ای ارائه می گردد
که آثار دانشجویی پذیرفته شده از دانشجویان مؤسسه شهید اشرفی اصفهانی است
از پایان نامه حاضر بهره مرطوبه خواهد شد

مقامات اصطفاخان سپاهان شهر، مؤسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی
تا پایگاه اطلاع رسانی: www.spl-ac.blog.ir
ایمیل: publiclaw@hotmai.com

محورهای عمومی همایش:

- فلسفه حقوق بین الملل
- حقوق بشر
- حقوق بشردوستانه
- حقوق بین الملل محیط زیست
- حقوق بین الملل کیفری
- اسلام و حقوق بین الملل
- حقوق سازمانهای بین المللی

محور خاص همایش:

مسائل ایران و حقوق بین الملل

اعضای کمیته علمی به ترتیب الفبا:

- دکتر علیرضا آرش پور (دانشگاه اصفهان و مؤسسه شهید اشرفی اصفهانی)
- دکتر زینب پورخاقان (دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان)
- دکتر منوچهر توسلی نائینی (دانشگاه اصفهان)
- دکتر محمود جلالی (دانشگاه اصفهان)
- امیر مقامی (مؤسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی)

سطح برگزاری: منطقه‌ای

زمان: ۱۵ اسفند ۹۲

اصفهان، سپاهان شهر، بلوار غدیر، مؤسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی

www.ashrafi.ac.ir
www.spl-ac.blog.ir
publiclaw@hotmail.com

برنامه همایش و سخنرانی‌ها

۸:۰۰ ثبت نام مدعوین و شرکت کنندگان

۸:۳۰ آغاز افتتاحیه همایش

تلاوت قرآن و پخش سرود ملی جمهوری اسلامی ایران
خوشامدگویی دکتر رضا انشائی ریاست مؤسسه شهید اشرفی اصفهانی
خوشامدگویی دکتر محمدرضا شادمانفر مدیر گروه حقوق
گزارش دبیر کمیته علمی آقای امیر مقامی

۹:۰۰ نشست اول به ریاست خانم سپیده طباطبایی

۹:۰۱ تأثیر قطعنامه‌های تحریم شورای امنیت بر نسل سوم حقوق بشر - دکتر یوسف خرم فرهادی و

خانم شیلا مؤذن

۹:۱۵ بررسی اجمالی کمیته‌های تحریم شورای امنیت - خانم هاجر راعی

۹:۳۰ نقش قربانیان در روند رسیدگی دیوان کیفری بین المللی - خانم سپیده طباطبایی

۹:۴۵ فرایند اجرای مجازات در دیوان کیفری بین المللی - خانم صدیقه رحیمی

۱۰:۰۰ مسئولیت بین المللی دولت آمریکا در قبال مصوبات کنگره، با تأکید بر مصوبات مربوط به ایران -

دکتر الهام امین‌زاده و خانم فریده واعظ

۱۰:۱۵ پرسش و پاسخ

پذیرایی میان برنامه و بخش نماهنگ

۱۰:۲۰ نشست دوم به ریاست آقای دکتر آرش پور

۱۰:۲۱ گسترش مفهومی قلمرو محیط زیست در حقوق بین الملل - دکتر علیرضا آرش پور

۱۰:۳۵ مقابله با آلودگی زیست محیطی از دیدگاه اسلام و حقوق بین الملل - دکتر علیرضا آرش پور و

شیرین شیرانی

۱۰:۵۰ موانع غیرمشترک شناسایی و اجرای رأی داوری تجاری خارجی در کنوانسیون ۱۹۵۸ نیویورک و

قانون ۱۳۷۶ ایران - خانم کلثوم سادات موسوی و دکتر منوچهر توسلی نائینی

۱۱:۰۵ حق داشتن آب سالم - دکتر زینب پورخاقان و آقای مصطفی حمزوی

۱۱:۲۰ بررسی الحاق ایران به مقاله نامه شماره ۸۷ سازمان بین المللی کار - آقای امید عارف کیا

۱۱:۳۵ پرسش و پاسخ

۱۲:۰۰ نماز و نهار

۱۳:۳۰ نشست سوم به ریاست آقای دکتر منوچهر توسلی

۱۳:۳۱ نسبت سنجی گزاره‌های حقوق بشری و حقوق اسلام – دکتر مسعود راعی

۱۳:۴۵ شکنجه موجه نما – آقای یاسر روستایی

۱۴:۰۰ امنیت انسانی و مداخله بشردوستانه – خانم منیژه جعفری و آقای محمدجواد رضایی

۱۴:۱۵ بررسی ابعاد حقوقی شرط داوری در قراردادهای داخلی و بین‌المللی – دکتر منوچهر توسلی و خانم

فهیمة عصاچی

۱۴:۳۰ پرسش و پاسخ

پخش کلیپ

۱۴:۴۵ نشست چهارم به ریاست آقای دکتر محمود جلالی

۱۴:۴۶ «ایران» و حقوق بین‌الملل: مصائب یک تغییر نام – آقای علی شیروانی

۱۵: ایران و حقوق بین‌الملل: داستان تمنا و استغنا – آقای امیر مقامی

۱۵:۱۵ ماهیت «برنامه اقدام مشترک» (توافق ژنو) – دکتر محمود جلالی

۱۵:۴۵ پرسش و پاسخ

۱۶ جمع‌بندی، سپاسگزاری و ختم مراسم – آقای امیر مقامی

توضیحات:

اعطای گواهی پذیرش مقالات و سخنرانی در میز ثبت نام، در پایان مراسم امکانپذیر خواهد بود.

در مورد مقالاتی که از سوی بیش از یک نویسنده ارائه شده است؛ یکی از نویسندگان در پنل سخنرانی و پرسش و پاسخ حاضر

خواهد شد.

فهرست چکیده مقالات

- ۸ مقابله با آلودگی های زیست محیطی از دیدگاه اسلام و حقوق بین الملل
- ۹ ارزیابی سازمانهای بین المللی در حمایت از محیط زیست دریایی
- ۱۰ حفاظت از محیط زیست دریاها از منظر حقوق بین الملل با تأکید بر دریای خزر
- ۱۱ بررسی الحاق ایران به مقاله نامه شماره ۸۷ سازمان بین المللی کار
- ۱۲ موانع غیر مشترک شناسایی و اجرای رای داوری تجاری خارجی در کنوانسیون نیویورک ۱۹۵۸ و قانون داوری تجاری ایران ۱۳۷۶
- ۱۳ تاثیر قطعنامه های تحریم شورای امنیت بر نسل سوم حقوق بشر
- ۱۴ بررسی اجمالی کمیته های تحریم شورای امنیت سازمان ملل متحد
- ۱۵ حق داشتن آب سالم
- ۱۶ نقش قربانیان جنایت بین المللی در روند رسیدگی دیوان کیفری بین المللی
- ۱۷ فرایند اجرای مجازات در دیوان کیفری بین المللی
- ۱۸ بررسی ابعاد حقوقی شرط داوری در قراردادهای داخلی و بین المللی
- ۱۹ شکنجه موجه نما
- ۲۰ ایران و حقوق بین الملل: داستان تمنا و استغنا
- ۲۱ «ایران» و حقوق بین الملل: مصائب یک تغییر نام
- ۲۳ امنیت انسانی و مداخله بشر دوستانه
- ۲۴ روش شناسی حقوق بین الملل، با رویکرد فلسفی
- ۲۶ بررسی بازی های رایانهای ضد ایرانی - اسلامی از منظر حقوق بینالملل
- ۲۷ رویکرد حقوق بین الملل در حمایت از خبرنگاران
- ۲۸ ایران و قابلیت اعمال اصول حقوق بین الملل در فضای سایبر
- ۲۹ مسئولیت بین المللی دولت امریکا در قبال مصوبات کنگره، با تأکید بر مصوبات مربوط به ایران
- ۳۰ فلسفه مقارن حقوق بین الملل ایران و جهان
- ۳۱ نسبت سنجی گزارههای حقوق بشری و آموزه های حقوق اسلامی

دومین همایش مطالعات حقوق عمومی

رویکرد پیشگیرانه و قضایی به جرم "دزدی دریایی" در پرتو مقررات حقوق بینالملل و حقوق داخلی ایران با گسترش ارتکاب بزه علیه اموال و

کشتیهای ایرانی ۳۲

صلاحیت اجباری دیوان بین المللی حقوق دریاها ۳۳

مقابله با آلودگی های زیست محیطی از دیدگاه اسلام و حقوق بین الملل

دکتر علیرضا آرش پور^۱

شیرین شیرانی^۲

در سال‌های اخیر محیط زیست و آلودگی های پیرامون آن یکی از موضوعات مهم در حوزه روابط بین الملل بوده و مقررات حاکم بر محیط زیست و همچنین حمایت و حفاظت از آن به ویژه بعد از دهه ۱۹۷۰ بخش عمده‌ای از فعالیت سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای را به خود اختصاص داده است. کشورها و سازمان‌های بین‌المللی با استمداد از نظرات کارشناسان محیط زیست در پی یافتن راهکارهایی برای مبارزه با آلودگی و حمایت از محیط زیست برآمدند. در همین راستا و در طول سالیان گذشته کنفرانس‌های بسیار زیادی در سطوح مختلف برای بررسی مسائل مربوط به محیط زیست برگزار و منجر به انعقاد کنوانسیون‌های متعددی در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی گردیده است که همگی بیانگر اهمیت فوق‌العاده موضوع حمایت از محیط زیست است. مسئله حمایت و حفاظت از محیط زیست در ادیان مختلف از جمله دین مبین اسلام نیز از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است به گونه‌ای که از منظر اسلام منابع طبیعی و سایر مواهب خداوند برای استفاده همگان آفریده شده است و محیط زیست مورد احترام شریعت قرار دارد و با تقویت مبانی دینی فردی و نهادهای اجتماعی مانند امر به معروف و نهی از منکر محیط زیست حفظ خواهد شد. لازم به توضیح است که نتایج و استنتاجات حاصله از این پژوهش بر مبنای روش تحلیلی، توصیفی و کتابخانه‌ای است و با هدف ارتقاء سطح دانش و آگاهی عمومی نسبت به آثار منفی و ناگوار تخریب محیط زیست، از طریق آموزش‌های لازم به اقشار جامعه و وضع و تدوین مقررات زیست محیطی و برخورد قاطع با آلوده کنندگان محیط زیست و متوقف کردن آلودگی های مضر و مآلا رسیدن به توسعه پایدار زیست محیطی می‌باشد.

کلید واژه: حقوق بین‌الملل محیط زیست، حمایت، آلودگی زیست محیطی، اسلام

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان و همکار مؤسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی.

^۲ کارشناس ارشد حقوق بین‌الملل، مؤسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی.

ارزیابی سازمانهای بین المللی در حمایت از محیط زیست دریایی

اصغر سیجانی^۱

حمایت و حفاظت از محیط زیست دریایی از سال ۱۹۲۶ میلادی مورد توجه جامعه بین المللی قرار گرفت، زمانی که به منظور تنظیم مقررات بین المللی در جهت مهار چاههای نفت در دریا، کنفرانسی ناموفق در واشنگتن تشکیل گردید. از آن به بعد آگاهیهای عمومی از خطراتی که محیط زیست دریایی را تهدید می کند، موجبات تحول سریع در حقوق قراردادی ناظر بر این موضوع را فراهم آورد. کنفرانس «رها کردن فضولات در دریا» لندن، در سال ۱۹۷۲ میلادی و عهدنامه ایمو راجع به آلودگی ناشی از کشتی ها، نمونه های مهمی از این اقدامات میباشد. برنامه عملی استکهلم در موضوع حمایت از محیط زیست، توصیه های ۸۶ الی ۹۶ خود را به این امر اختصاص داده است. بخش ۱۲ کنوانسیون حقوق دریاها ۱۹۸۲ میلادی که به حمایت از محیط زیست دریایی اختصاص دارد اصول کلی را در این زمینه در بر دارد. سازمانهای بین المللی نیز در جهت توسعه حمایت از حقوق بین الملل محیط زیست از سال ۱۹۴۸ به طور عمده شروع به فعالیت کردند و به دلیل عدم وجود سازمان خاص زیست محیطی بسیاری از سازمانها در این راستا فعالیت می کنند که بعضا دچار موازی کاری و فعالیتهای متعارض میشوند. سازمان بین المللی دریانوردی و برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد از جمله این سازمانها به شمار می آیند. در میان سازمانهای منطقه ای نیز سازمان منطقه ای حمایت از محیط زیست دریایی (راپمی) فعالیت دارد که به بررسی این سازمانها در حمایت از محیط زیست دریایی پرداخته خواهد شد.

واژگان کلیدی: محیط زیست دریایی، ایمو، یونپ، راپمی

^۱ فارغ التحصیل رشته حقوق بین الملل از دانشگاه شیراز.

حفاظت از محیط زیست دریاها از منظر حقوق بین الملل با تأکید بر دریای خزر

سیده فاطمه موسوی^۱

اصغر سیجانی^۲

محیط زیست دریاها نه تنها از نظر حیات آبریان و موجودات دریایی حائز اهمیت است بلکه در روند حیات بشر تأثیر گذار بوده به گونه ای که حق برخورداری از محیط زیست سالم یکی از حقوق مسلم وی محسوب می گردد. به نسبت توسعه یافتگی و سطح استفاده از تکنولوژی، میزان آلاینده های موجود در دریاها در سال های اخیر به شدت افزایش یافته و پدیده ی فاجعه آمیز آلودگی محیط زیست دریاها را موجب شده است. بدین ترتیب است که مسأله ی نظارت بین المللی موضوعیت می یابد. در همین راستا اعلامیه ی جهانی استکهلم ۱۹۷۲ توجه جهانیان را به اهمیت محیط زیست، جلب و موجب شکل گیری اصول، قواعد، بیانیه ها، اعلامیه ها و ایجاد نهادهای تخصصی در این زمینه گردیده است. بعلاوه، استراتژی سازمان بین المللی دریانوردی نیز نقش بسیار تعیین کننده ای در زمینه ی مقابله با پدیده آلودگی دریایی داشته است. از سویی باید توجه داشت که با عنایت به اهمیت اقتصادی و استراتژیکی دریای خزر، همچنین ویژگی آن به عنوان یک دریای بسته، مسأله ی آلودگی دریای خزر را با بحرانی عظیم مواجه نموده است. شتاب کشورهای ساحلی در استفاده از منابع دریای خزر به دنبال تجزیه ی اتحاد جماهیر شوروی سابق و جذب همکاری از کشورهای غربی در زمینه ی استخراج منابع، زمینه ساز آلودگی سریعتر این دریا گردیده است. همکاری کشورهای ساحلی در اجرای دقیق کنوانسیون چارچوب تهران در خصوص حمایت از محیط زیست دریایی دریای خزر می تواند در حل مشکلات زیست محیطی این دریا بسیار راهگشا باشد.

واژگان کلیدی: محیط زیست دریاها، منابع آلوده کننده ی دریایی، کنوانسیون های بین المللی، دریای خزر، کنوانسیون چارچوب تهران.

^۱ فارغ التحصیل رشته حقوق بین الملل از دانشگاه شیراز.

^۲ فارغ التحصیل رشته حقوق بین الملل از دانشگاه شیراز.

بررسی الحاق ایران به مقاله نامه شماره ۸۷ سازمان بین المللی کار

امید عارف کیا^۱

اگر چه مقاله نامه های سازمان بین المللی کار از لحاظ مراحل تصویب و تعهدات دولت های عضو نسبت به آن ها تفاوتی نداشته و در وضع یکسانی قرار دارند ولی مقاله نامه های مربوط به حقوق بنیادین انسان ها به لحاظ اعتبار معنوی از اهمیت و اعتبار خاصی برخوردارند. این مقاله نامه ها که با حقوق بشر و آزادی های اساسی افراد سر و کار دارند شامل هفت مقاله نامه می باشند که عبارتند از مقاله نامه های شماره ۱۳۸، ۱۱۱، ۱۰۵، ۱۰۰، ۹۸، ۸۷، ۲۹ که از بین این هفت مقاله نامه ، دولت ایران به چهار مقاله نامه شماره های ۱۰۵، ۱۰۰، ۲۹ و ۱۱۱ ملحق شده ولی در خصوص الحاق به سه مقاله نامه دیگر از جمله مقاله نامه شماره ۸۷ در خصوص آزادی سندیکایی تا کنون اقدامی انجام نداده است ، نظر به اینکه مقاله نامه مذکور برای دولت های پذیرنده تعهدات و تکالیفی را در نظر گرفته است و نهاد های نظارتی سازمان بین المللی کار (کمیسیون کارشناسان مستقل و کمیته آزادی سندیکایی) عملکرد دولت های عضو را به دقت در قبال این اسناد می سنجد مقاله پیش رو در پی این است که با بررسی دقیق تکالیف مندرج در مقاله نامه آزادی سندیکایی و رویه های اتخاذ شده توسط نهادهای نظارتی مقایسه ای در این خصوص با حقوق ایران داشته باشد و امکان الحاق ایران به این مقاله نامه و تعهدات و تکالیف ناشی از این الحاق را بررسی نماید

واژگان کلیدی : آزادی سندیکایی، حقوق بشر، حقوق سندیکایی، آزادی های مرتبط به کار، سازمان بین المللی کار، الحاق.

^۱ دانشجوی دکتری حقوق عمومی دانشگاه آزاد نجف آباد

موانع غیر مشترک شناسایی و اجرای رای داوری تجاری خارجی در کنوانسیون نیویورک ۱۹۵۸ و قانون

داوری تجاری ایران ۱۳۷۶

دکتر منوچهر توسلی نائینی^۱

کلثوم سادات موسوی^۲

در مرحله شناسایی و اجرای آرای داوری خارجی با توجه به الحاق ایران در سال ۱۳۸۱ به کنوانسیون ۱۹۵۸ نیویورک با دو قانون اصلی اجرایی در ایران، (کنوانسیون ۱۹۵۸ نیویورک و قانون داوری تجاری بین المللی ایران) روبرو می باشیم. این مقاله در نظر دارد به بررسی مواردی از موانع شناسایی و اجرای آرای داوری تجاری خارجی که تنها در یکی از دو سند قانونی مذکور عنوان شده است بپردازد. چنانچه داوری تحت شمول یکی از آن دو سند اتفاق افتاده باشد می توان از این معیارها استفاده کرد؛ و یا در صورت استفاده از دو قانون در نهایت با توجه به دو اصل «نسخ قانون سابق توسط قانون لاحق» و «حاکمیت قانون خاص بر قانون عام» و قاعده «انتخاب مساعدترین قانون» طبق کنوانسیون ۱۹۵۸ جهت تسهیل در اجرای آرای داوری، حتی در صورت داشتن تفاوت بین این دو قانون، تعارض بوجود آمده را حل نماید و کشور ایران را به عنوان جایگاه مناسبی جهت داوری های تجاری خارجی در صحنه بین المللی مطرح سازد.

واژگان کلیدی:

موانع غیر مشترک، شناسایی و اجرای رای، داوری تجاری خارجی، کنوانسیون نیویورک ۱۹۵۸، قانون داوری تجاری

ایران ۱۳۷۶

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان و استاد مدعو در مؤسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی.

^۲ کارشناس ارشد حقوق بین الملل، مؤسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی.

تأثیر قطعنامه های تحریم شورای امنیت بر نسل سوم حقوق بشر

شیلا موذن^۱

دکتر یوسف خرم فرهادی^۲

این مقاله ضمن بررسی مصادیق نسل سوم حقوق بشر، ارتباط بین قطعنامه های تحریم شورای امنیت علیه ایران را بر هر یک از مصادیق نسل سوم حقوق بشر مورد بررسی قرار میدهد. مصادیق نسل سوم حقوق بشر شامل حق توسعه، حق تعیین سرنوشت، حق بر محیط زیست سالم، حق ارتباطات، حق بر صلح، حق برخورداری از کمکهای بشر دوستانه و حق بر میراث مشترک بشریت میباشد. یکی از مهمترین خصیصه های نسل سوم حقوق بشر لزوم همکاری اعضای جامعه ی بین المللی جهت تحقق حقوق همبستگی است. تحریم های اعمال شده علیه ایران سبب محدودیت در همکاری اعضای جامعه ی بین المللی است. حقوق همبستگی متعلق به جمع بشریت است. از این رو اعمال تحریمها سبب نقض حقوق جمعی افراد میگردد. امروزه وابستگی اعضای جامعه ی بین المللی در اکثر اسناد بین المللی جهت رشد کشورها و تحقق حقوق بشر مشاهده شده است. تحریمهای اعمال شده علیه ایران، سبب منزوی ساختن کشور ایران و عدم فراهم آوردن امکانات لازم از سوی جامعه ی بین المللی جهت تحقق نسل سوم حقوق بشر ایران گردیده است.

۱ کارشناس ارشد حقوق بین الملل

۲ استادیار، عضو هیأت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس

بررسی اجمالی کمیته های تحریم شورای امنیت سازمان ملل متحد

هاجر راعی دهقی^۱

امروزه از تحریم به عنوان ابزاری جهت وادار کردن کشورها به رعایت هنجارهایی مطابق با حقوق بین الملل استفاده می شود. تحریم ها انواع گوناگونی دارند که از جمله ی آن ها تحریم های سازمانی می باشد. تحریم های سازمانی از طریق سازمان های بین المللی مانند سازمان ملل اعمال می شوند. سازمان ملل در این راستا طبق ماده ۴۱ فصل ۷ منشور به شورای امنیت وظیفه ی حفظ و بازایی صلح و امنیت بین المللی را محول نموده است. از جمله تدابیری که شورای امنیت جهت انجام این وظیفه اتخاذ نموده ایجاد کمیته های تحریم می باشد.

در این مقاله سعی بر آن شده است تا به معرفی این کمیته ها، ساختار و آیین کار آن ها پرداخته شود و در قسمت های پایانی خلاصه ای از تحریم های اعمال شده بر جمهوری اسلامی ایران بیان شده است و در انتها راهکارهای تقویت نقش کمیته ها در اجرای مؤثر تحریم ها گنجانده شده است.

کلید واژگان: تحریم، سازمان ملل، شورای امنیت، قطعنامه، کمیته.

^۱. کارشناسی ارشد حقوق بین الملل دانشگاه شهید بهشتی

حق داشتن آب سالم

دکتر زینب پورخاقان^۱

مصطفی حمزوی

هر انسانی در زندگی خود دارای حقوق و تکالیفی است که ممکن است با به خطر افتادن این حقوق حق حیات از بسیاری از انسانها سلب شود. سلامت فردی، مهمترین وضعیت مطلوب و کرامت هر انسانی محسوب می‌شود. از این روی حق بر سلامتی به عنوان یکی از حقوق بنیادین بشری در نظام بین‌المللی حقوق بشر به رسمیت شناخته شده است. دولت‌ها نیز به طور کلی در ارتباط با تأمین و تضمین این حق دارای مسئولیت‌های معینی می‌باشند. در سال‌هایی که پیش رو داریم، با عدم کفایت یکی از بنیادی‌ترین نیازهای توسعه انسانی، یعنی آب، مواجه خواهیم بود. میزان دسترسی به آب سالم یکی از شاخص‌های مهم توسعه پایدار به شمار می‌رود. در منشور حقوق بشر نیز دسترسی به آب سالم یکی از حقوق اساسی انسان به شمار رفته است. در اهداف هزاره سازمان ملل متحد، به صراحت بیان شده است که تا سال ۲۰۱۵ میلادی دولت‌های مرکزی موظفند که تعداد افراد محروم از منابع سالم آب را به نصف کاهش دهند.

به نظر می‌رسد با توجه به وضعیت بحرانی پیش رو در خصوص تأمین آب سالم به عنوان یک حق، قواعد حقوق بین‌الملل باید به گونه‌ای تنظیم شوند که همه دولت‌ها را ملزم به رعایت این حق و در خصوص انجام تکالیف نسبت به این حق مکلف سازند.

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان.

نقش قربانیان جنایت بین المللی در روند رسیدگی دیوان کیفری بین المللی

سپیده طباطبائی^۱

اساسنامه دیوان کیفری بین المللی برای نخستین بار در تاریخ حقوق بین الملل کیفری حقوق قربانیان را در برابر دیوان کیفری بین المللی به رسمیت شناخته است. دیوان کیفری بین المللی در مقایسه با دیگر دادگاه‌های کیفری بین المللی مشابه که به پیگرد و مجازات عاملان جنایات جنگی، نسل کشی و جنایات علیه بشریت پرداخته اند نقش برجسته و حقوق ویژه ای را برای قربانیان جنایات بین المللی و بازماندگان آن در نظر گرفته است که این حقوق شامل حق مشارکت در روند دادرسی، حق ارائه دیدگاه و نظرات توسط وکیل، حق بهره مندی از حمایت و محافظت و همچنین حق درخواست جبران خسارت ضرر وارده می‌باشد. نقش و مشارکت قربانیان جنایات بین المللی در دادگاه‌های کیفری بین المللی مشابه فقط محدود به مشارکت در رسیدگی قضایی به عنوان شاهد بوده است. در حالی که قربانیان جنایات بین المللی در دیوان کیفری بین المللی در صورتی که به منافعشان ضرر رسیده باشد این حق را خواهند داشت که در هر مرحله از رسیدگی وارد شده و از طریق اعلان دیدگاه‌ها و نظرات خود در روند رسیدگی کیفری مشارکت کنند. دیوان کیفری بین المللی برای نخستین بار در تاریخ حقوق بین الملل کیفری حق درخواست جبران خسارت برای قربانیان را نیز به رسمیت شناخته است.

این مقاله سعی دارد که این تحول و نوآوری دیوان را مورد بررسی قرار داده و به نقد مزایا و کاستی‌های این نقش ویژه قربانیان در روند رسیدگی دیوان کیفری بین المللی بپردازد. در این راستا، این مقاله سوالات زیر را مورد بررسی قرار می‌دهد: مشارکت قربانیان در دیوان کیفری بین المللی به چه معنا می‌باشد؟ قربانیان جنایت بین المللی در دیوان کیفری بین المللی در چه مرحله ای از رسیدگی می‌توانند مشارکت داشته باشند؟ چه قربانیانی می‌توانند در روند دادرسی شرکت کنند؟ حقوق و اختیارات قربانیان در این روند مشارکت چه خواهد بود؟ و در پایان به بررسی چالش‌ها پیش روی دیوان کیفری بین المللی برای مشارکت دادن قربانیان در روند دادرسی خواهد پرداخت.

^۱ دانشجوی دکترای حقوق بین الملل کیفری، دانشگاه آمستردام - تیلبرگ هلند.

فرایند اجرای مجازات در دیوان کیفری بین المللی

صدیقه رحیمی

همیشه پس از تعیین مجازات برای مجرم در هر دادگاهی، بالاخره مرحله اجرای حکم فرا می‌رسد. مکانیسم اجرای مجازات در دادگاه‌های بین‌المللی، مطابق با اساسنامه آن دادگاه متفاوت است. بر طبق اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی، مجازات‌های حبس، جریمه مالی و مصادره اموال، تنها کیفرهای قابل اعمال در دیوان می‌باشند. در اساسنامه این دیوان، سازوکارهای مناسب برای اجرای مجازات حبس در نظر گرفته نشده است، از این رو اجرای این مجازات با رعایت ملزومات، به کشورهای داوطلب سپرده می‌شود. اما جهت اجرای محکومیت مالی محکوم علیه، دیوان علاوه بر اخذ کمک از دولت‌های عضو، صندوقی نیز پیش‌بینی کرده است که جزیی از دیوان بوده و به نفع بزه دیدگان اقدام می‌کند. در این مقاله، به مطالعه روند اجرای کیفرها در دیوان کیفری بین‌المللی و مقایسه اجمالی آن با رویه موجود در دادگاه‌های بین‌المللی کیفری یوگسلاوی سابق و رواندا پرداخته می‌شود.

واژگان کلیدی: اجرا، مجازات، دیوان کیفری بین‌المللی، دادگاه‌های ویژه.

بررسی ابعاد حقوقی شرط داوری در قراردادهای داخلی و بین المللی

دکتر منوچهر توسلی نائینی^۱

فهیمة عصاجی^۲

داوری یکی از روش های حقوقی حل و فصل اختلافات در حقوق داخلی و بین المللی است که قدمتی دیرینه دارد. این روش قبل از به وجود آمدن دستگاه قضایی، در میان افراد بشر رواج داشته و هنوز هم از شکل سنتی خود دور نیفتاده و به موازات این دستگاه تداوم یافته است. یکی از سوالات مهم در زمینه داوری این است که درج شرط داوری در قراردادهای داخلی و بین المللی چه تاثیری دارد؟ آیا وجود شرط داوری در قرار دادها موجب می شود که اگر اصل قرارداد باطل باشد شرط داوری نیز به تبع قرارداد اصلی باطل اعلام می شود یا خیر؟ تحولات نهاد داوری نشان می دهد در که در قراردادهای داخلی در واقع ارجاع سندی در قرارداد کتبی که متضمن شرط داوری باشد نیز به منزله موافقت نامه مستقل داوری خواهد بود. در قراردادهای های بین المللی نیز چنانچه طرفین پیش از بروز اختلاف قید رجوع به داوری را بگنجانند. درج چنین شرطی در قرارداد باعث می شود که در صورت بروز اختلاف، اطراف قرارداد متعهد به رجوع به داوری باشند. در حقیقت در تحولات نهاد داوری بویژه داوری تجاری، قاعده استقلال شرط داوری از قرارداد اصلی با صراحت مورد تاکید قرار گرفته است.

واژگان کلیدی: داوری، شرط داوری، قرارداد های داخلی، قرارداد های خارجی، سیر تحول داوری.

^۱ استادیار گروه حقوق دانشگاه اصفهان.

^۲ کارشناس ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.

شکنجه موجه نما

یاسر روستایی^۱

توافقات و معاهدات بین المللی و منطقه ای در نیمه دوم بیستم، مکررا اعمال شکنجه را ممنوع دانسته و امر به پرهیز از آن را امری مطلق و بی استثنا قلمداد کرده بود. تردیدی جدی نیز از جانب صاحب نظران در باب این اصل و تعهد جمعی ابراز نمیشد. تا اینکه در ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ با وقوع حملاتی در نیویورک و واشنگتن، دولت ایالات متحده وارد نبردی گردید که از جانب مقامات آن کشور «نبرد علیه تروریسم» نام گرفت و منجر به دو جنگ تمام عیار و بسیاری عملیات های سری دیگر شد. در طی و پس از این جنگ ها و تاکنون، ایالات متحده افرادی را - که برای مثال تعدادشان در سال ۲۰۰۶ به ۴۰۰ نفر میرسید- در خارج از قلمروی خود در بازداشت داشته است. به تصریح مقامات رسمی و افشای ناخواسته ی برخی تصاویر، دست کم عده ای از این مظنونان برای کسب اطلاعات مورد شکنجه قرار گرفته اند. تضاد رویه عملی دولت آمریکا با تعهدات بین المللی آن کشور سبب شد که عده ای از نظریه پردازان با بهره گیری از استدلالی مبتنی بر یک سناریوی فرضی بنام سناریوی بمب ساعتی، اقدام دولت آمریکا را امری اخلاقی دانسته و رای بر صحت آن دهند و یا به تعبیری شکنجه را، تحت شرایطی، عملی اخلاقی بدانند. ایده ی توجیه شکنجه و استدلال فوق الذکر مورد انتقاد صاحب نظران رشته های مختلف قرار گرفت. این نوشته در صدد است تا شرح مختصر از استدلال طرف اول و نقد های طرف دوم اراده نماید.

واژگان کلیدی: شکنجه، سناریوی بمب ساعتی، نتیجه گرایی اخلاقی، وظیفه گرایی اخلاقی

^۱ دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی نجف آباد.

ایران و حقوق بین الملل: داستان تمنا و استغنا

امیر مقامی^۱

نگاه ایران به حقوق بین الملل از نوعی تناقض حکایت می کند. در روایت سنتی منتقدانه، حقوق بین الملل هم وجهی غربی دارد و هم در میانکنش های بازیگران مسیحی پدید آمده است. به علاوه معمولاً این رژیم ساختاری در خدمت دولتهای قدرتمند محسوب می شود. اما ایران در هر سه زمینه چهره ای دیگر دارد؛ هم از سنت های اندیشه شرقی در اقتصاد و فرهنگ تغذیه می کند، هم ایدئولوژی اسلامی بر آن حاکم است و هم این که نمی خواهد دولتهای قدرتمند ابزار حقوق را برای اهداف شبه استعماری به کار برند. از این رو ایران از حقوق بین الملل دوری می جوید اما خود که مروج آرمانگرایی است؛ دل در گرو حقوق دولت محور نیز دارد و در عین حال، گسترش دولتهای جهان سوم و ایفای نقش فعال تر آنها در ساخت و تحول حقوق بین الملل به علاوه ذات محدودکننده حقوق – که بیشتر علیه طرف قدرتمند عمل می کند – ایران را به تمنای حقوق بین الملل – آنگونه که حقوق تر و بین المللی تر باشد – وامی دارد.

واژگان کلیدی: ایران، اسلام، غرب، بنیادهای حقوق بین الملل، دولت، انسان گرایی، ساخت حقوق بین الملل.

^۱ عضو هیئت علمی مؤسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی

«ایران» و حقوق بین الملل: مصائب یک تغییر نام

علی شیروانی^۱

اهمیت مذاقه در اصطلاحات حقوقی علی الخصوص اصطلاحات حقوق بین الملل بر نویسندگان و تنظیم کنندگان متون حقوقی آن چنان است که گاه در تدوین جمله ای حقوقی که جامع و مانع منظور باشد ساعت ها وقت صرف می گردد و همچنین برداشت متفاوت یک حقوقدان در سمت پژوهشگر، قانونگذار، قاضی و وکیل مدافع از آن اصطلاح می تواند راه یک ملت، جان افراد و حقوق ایشان را دگرگون نماید. حقوق بین الملل نیز همانطور که از نام آن برمی آید میان ملل و دول آن ملل، زبانی مشترک و پر اهمیت است که میان ایشان گرچه با زبان های مختلف داخلی، زبانی مشترک و خارجی پدید آورده است؛ لذا اهمیت آن و دانستن این زبان مشترک در میان اهالی حقوق بین الملل اهمیتی دوچندان می یابد. این نوشتار سعی در بررسی اهمیت و مبنای حقوقی اصطلاحات و ترجمان نام کشورها و مناطق جغرافیایی با تاکید بر نام کشور ایران، زبان فارسی و خلیج فارس دارد.

در رجوع به نقشه ها و نوشتارهای معتبر علمی، نام خلیجی که در جنوب کشور ایران قرار دارد و میان ۷ کشور دیگر محصور گردیده و از راه تنگه هرمز به دریای عمان متصل می گردد "Persian Gulf"، دیده می شود اما در ترجمان آن در متون نامبرده از واژه "خلیج فارس" یا حتی "خلیج همیشه فارس" نامبرده می شود. در این رابطه همچنین می توان به نام زبان و خط پارسی در تمامی متون رسمی فارسی نامیده می شود؛ پرسش اصلی با کاربرد این اصطلاحات و بار حقوقی آنها در جامعه بین المللی مطرح می گردد که آیا این نامگذاری ها صحیح است و برخاسته از مطالعات تاریخی و علمی می باشد و در آخر آیا تامین کننده حیثیت یک قوم، کشور، دولت، تاریخ و سابقه آن در مقابل معارضان و یا در زبان حقوق بین الملل هستند؟

نام مستعمل عرفی از در اسناد حقوق بین الملل شامل معاهدات و کنوانسیون ها و یا نامه نگاری این منطقه و خلیج را خلیج پرشین (پارسی) می نامند اما نام کشور (ایران) با آن تفاوت دارد و بر خلاف این عرف بین المللی، مردم کشورهای محصور کننده آن گاه آن را خلیج فارس، خلیج عربی، خلیج عمان و غیره می نامند؟ اعلامیه ۶ دی ۱۳۱۳ شمسی دولت وقت از کشورهای خارجی درخواست نمود در مکاتبات رسمی خود از واژه های پرشیا، پرس و پرسه به جای واژه ایران استفاده نکنند و در اول فروردین ۱۳۱۴ شمسی طبق بخشنامه وزارت امور خارجه نام پارس یا پرشیا، رسماً به ایران تغییر یافت. پیش تر نام ایران به شکل عرفی در مجامع بین المللی به عنوان پرشیا یا پارس خوانده می شد. بررسی اعتبار حقوقی این اعلامیه و درخواست از منظر حقوق بین الملل و همچنین ادعای برخی کشورهای دیگر مبنی بر عربی نامیدن خلیج پارسی موضوع اصلی این پژوهش را در بر دارد.

^۱ دانشجوی دکتری حقوق بین الملل، شیامن، جمهوری خلق چین و مدرس دانشگاه.

دومین همایش مطالعات حقوق عمومی

از طرف دیگر اشاره به حقوق مرتبط با تعیین نام کشورها و دولت‌ها و همچنین ارزیابی عرفی از دیدگاه حقوق بین‌الملل و بار حقوقی نام‌ها برای کشورها حائز اهمیت و بررسی می‌باشد، بدین لحاظ که مبنای حقوقی دولت‌ها جهت تغییر عرف بین‌المللی نامگذاری کشورها و مناطق جغرافیایی چیست و قوانین و کنوانسیون‌های بین‌المللی در این خصوص چه دیدگاهی را اتخاذ کرده‌اند؛ به دیگر سخن مبنای حقوقی خواست دولت‌ها برای تغییر نام مناطق تحت حاکمیت خود که در عرف بین‌المللی شناخته شده‌اند چگونه است و پذیرش یا رد آن در خصوص دول دیگر چه شرایطی را داراست؟ بررسی این موضوعات در دو مثال آورده شده در خصوص زبان و خلیج پارسی و تغییر نام کشور و منطقه پرشیا به ایران از منظر حقوق بین‌الملل نیز قسمت دیگر این نوشتار را تشکیل می‌دهد.

واژگان کلیدی: پرشیا، پارسی، ایران، خلیج، حقوق بین‌الملل.

امنیت انسانی و مداخله بشر دوستانه

سیده منیژه جعفری^۱

محمد جواد رضایی^۲

تا قبل از قرن ۲۰ میلادی هیچ قانون بین المللی که دولت ها را از بدرفتاری با اتباع خود منع کند وجود نداشت، اما اغلب کشورهای مسیحی در مواردی که همکیشان آنان در قلمرو کشورهای دیگر مورد آزار قرار می گرفتند این حق را ادعا می کردند. امروزه گرچه حقوق بین الملل بشر، بدرفتاری با شهروندان را منع می کند؛ اما در استفاده از زور توسط کشورهای دیگر برای مقاصد بشردوستانه محدودیت هایی وجود دارد و هیچ قانون بین المللی مداخلات نظامی مبتنی بر دلایل بشردوستانه را اجازه نمی دهد. با ورود دهه ۱۹۹۰ جامعه جهانی با نسل زادی های گسترده ای در کشورهای رواندا، یوگسلاوی، سیرالئون، کنگو، کامبوج و ... رو به رو شد، که موجب شد بیشتر از قبل نگران نقض گسترده حقوق بشر شود. در همین دهه بود که مفهوم امنیت انسانی بوجود آمد و انسان را با همه نیازهای خود مورد توجه قرار داد و در جهت حمایت از هسته اصلی و حیاتی انسان برآمد. از آنجا که هدف هر دوی امنیت انسانی و مداخله بشردوستانه حمایت از انسان است این سوال مطرح می شود که آیا می توان امنیت انسانی را به عنوان توجیهی برای مداخلات بشردوستانه، اجرای قانون و عدالت و برقراری نظم قرار داد؟ این مقاله به روش تحلیلی و نظری به درصدد پاسخ به این پرسش بر می آید.

کلیدواژه ها: امنیت، امنیت انسانی، حقوق بشر، مداخله بشردوستانه، مسئولیت حمایت.

^۱ کارشناس ارشد حقوق بین الملل، مؤسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی.

^۲ کارشناس ارشد حقوق بین الملل، مؤسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی.

روش شناسی حقوق بین الملل، با رویکرد فلسفی

سمیه اخلاقی^۱

حمید رضا اخلاقی^۲

روش شناسی حقوق بین الملل همانند روش شناسی های دیگر، مستقیماً به مسائل آن علم نمی پردازد. روش شناسی حقوق بین الملل، وسیله ی راستی آزمایی و معیار و محک شناخت قواعدین علم است. حال که قرار است روش شناسی، علم و آگاهی ما و کیفیت کسب آن آگاهی را مورد بررسی قرار دهد پای دانش دیگری به بحث کشیده می شود که آن «معرفت شناسی» است. معرفت شناسی چه به معنای محض آن و چه به معنای حقوقی آن در روش شناسی لازم است. موضوع معرفت شناسی، چگونگی کسب علم و آگاهی برای انسان است. در معرفت شناسی، بحث برسر این است که آیا «تجربه» برای انسان «علم» به ارمغان می آورد یا «تعقل» محض؟ و یا «شهود»؟ و یا ملغمه ای از آنها؟ روش شناسی از منظر معرفت شناسی حکم می کند ذهن پژوهشگر و ابزارحسی او برای پژوهش همیشه خوب قضاوت نمی کند. برخی مواقع ذهن او چیزهایی را بدیهی و قابل یقین فرض می کند؛ در حالی که آن چیزهای به ظاهر بدیهی، خود نیاز به اثبات دارد و خود آلوده به پیش فرض هایی است که ذهن و نتیجه تحقیق را به بی راهه می برد. اگر ذهن را با نورفلسفه و روش شناسی که خود نوعی فلسفه است هدایت نکنیم ممکن است به خطا رویم و آنچه که دستاورد علمی می شماریم در واقع جزیک پریشان گویی نباشد که لباس پر اُبهت گزاره های علمی را به تن کرده است. اینجاست که روش شناسی آن علم به یاری ما خواهد شتافت. مکاتب مختلف حقوق بین الملل، بنا بر هستی شناسی ها و معرفت شناسی هایی که بدان قائل بودند، قواعد حقوق بین الملل و نظام بین المللی را تبیین و تعریف کرده اند. اگر توجیحات و تبیین های مکاتب حقوق بین الملل از حقوق بین الملل و غایت وقواعد آن علم، باهم متفاوت است بخاطر اختلافی است که در هستی شناسی ها و معرفت شناسی های آن مکاتب بوده است. البته پاسخ به مسائل هستی شناسانه حقوق بین الملل، مقدم بر معرفت شناسی آن علم است. ناگزیر پای «هستی شناسی» هم به میان کشیده می شود؛ چرا که ابتدا باید وجود و اصلت حقوق بین الملل را اثبات کرده و سپس به سراغ چگونگی کسب معرفت در آن علم رفت. نتیجتاً اگر بگوییم هستی شناسی و معرفت شناسی یک علم روی هم روش شناسی آن علم را تشکیل می دهند سخن گزافی نگفته ایم. بحث دیگری که در روش شناسی حقوق بین الملل مطرح می شود مطالعه ی روشهای استنتاج منطقی همچون قیاس و استقراء و روش های غیر منطقی است. هر مکتب فلسفی حقوق بین الملل بنابر همان معرفت شناسی و هستی شناسی که از آن زاییده شده روش و یا روشهایی را برگزیده است. روش شناسی به پژوهشگر حقوق بین الملل نشان میدهد، آنچه که او، آن را، قاعده ی حقوق بین الملل می نامد چگونه تولد یافته و از چه

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین الملل، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان.

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین الملل، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان.

دومین همایش مطالعات حقوق عمومی

هستی شناسی و معرفت شناسی برخاسته است. روش شناسی حقوق بین الملل نه تنها پژوهشگر این رشته را، بلکه قاضی بین المللی را در انشاء آرای قضایی و حقوقدان این رشته را در تبیین و توسعه ی مطلوب حقوق بین الملل یاری می رساند. واژگان کلیدی: روش شناسی، هستی شناسی، معرفت شناسی، مکاتب حقوقی، روش های استنتاج

بررسی بازی های رایانه‌ای ضد ایرانی - اسلامی از منظر حقوق بین الملل

امیر مقامی^۱

حمید صادقیان^۲

بازی های رایانه‌ای به عنوان رسانه‌ای حاوی نمادها و پیام‌های فرهنگی، می‌توانند به عنوان بخشی از دیپلماسی عمومی عمل کنند. این بازی‌ها، در حال حاضر جایگزین بازی های سنتی و بومی شده و افراد زیادی - تقریباً بدون محدودیت سنی - با این بازی‌ها به عنوان پدیده‌ای «جهانی شده» سرگرم می‌شوند؛ اما در شرایطی که بیشترین مخاطب این بازی‌ها را در سراسر جهان، کودکان و نوجوانان تشکیل می‌دهند و هیچ زمینه ذهنی از «بیگانگان» ندارند؛ بازی های مزبور می‌توانند به لحاظ قوت حس همانند سازی در کودکان در شکل‌گیری شخصیت آنها بسیار موثر باشند. این بازی‌ها، عادت خشونت را برای کودکان هموار می‌سازند همچنین بعضی دیگر با استفاده از پرداخت های هوشمندانه ی گرافیک تعاملی، شخصیت پردازی، داستانسرای و حتی تداعی معانی، به طور خاص خشونت علیه دیگران را امری عادی و اخلاقی نشان می‌دهند. آن دسته از بازی‌هایی که به طور خاص ایران، ایرانیان، جوامع اسلامی یا مسلمانان را «هدف» قرار داده‌اند؛ موضوع اصلی این مقاله هستند. پرسش اصلی این است که از دیدگاه حقوق بین الملل به عنوان منادی پیام صلح در سطح بین المللی، این بازی‌ها چگونه قابل تحلیل هستند؟ تحقیق حاضر نشان می‌دهد که ضرورت ترویج صلح در ارتباطات، عدم مداخله، منع ترویج کینه و تنفر از جمله قواعد حقوق بین الملل هستند که به وضوح در بازی های ضد ایرانی-اسلامی، نقض می‌شوند. در مقابل، به نظر می‌رسد حقوق بین الملل پاسخ کافی و مؤثر در قبال نقض این قواعد از سوی بازیگران رسانه‌ای غیردولتی ندارد.

واژگان کلیدی: بازی های رایانه‌ای، صلح بین المللی، حقوق بین الملل، شخصیت پردازی، همانند سازی

^۱ پژوهشگر دکتری حقوق بین الملل دانشگاه تهران و عضو هیئت علمی مؤسسه شهید اشرفی اصفهانی.

^۲ عضو هیئت علمی دانشگاه هنر اصفهان.

رویکرد حقوق بین الملل در حمایت از خبرنگاران

امیر مقامی^۱

شادی سادات مکی^۲

خبرنگاران در بسیاری موارد با به خطر انداختن جان و سلامت خود اخبار و اطلاعات مورد نیاز را از منابع موجود به دست می آورند تا به این طریق بستر مناسبی را جهت بیان و شفاف سازی مسائل و بحران های داخلی و بین المللی فراهم نمایند. توجه به این حقیقت که خبرنگاران در هر لحظه به دلیل انجام وظایف شغلی خود ممکن است مورد آزار قرار گرفته و سلامت و حیات خود و چه بسا خانواده هایشان به خطر بیفتد نشان دهنده ضرورت تدوین قوانین حمایتی خاص در سطح حقوق بین الملل و حقوق داخلی است. در این راستا شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد ضمن به رسمیت شناختن ارزش های گزارشگری و هزینه بالای گزارشگران و خبرنگاران بر لزوم پیروی کشورهایی که پایه های یک جامعه دموکراتیک در آنها نهادینه شده است از آزادی های رسانه ای، تاکید نموده و برای ایجاد محیطی امن و فضایی مطمئن در جهت انجام فعالیت های مستقل خبرنگاران در آینده اهتمام ورزیده است. در این تحقیق ضمن بررسی قوانین موجود و فعالیت های انجام شده توسط نهادهای بین المللی در جهت حمایت از خبرنگاران در زمان ایفای وظایف شغلی، به این سوال که آیا قواعد بین المللی خاصی در این خصوص وجود دارد پاسخ داده شده و کفایت یا عدم کفایت این قوانین برای تامین امنیت و حمایت خاص از خبرنگاران مورد بررسی قرار می گیرد، از نظر نگارنده این تحقیق، علیرغم گام های موثری که در جهت حمایت از خبرنگاران برداشته شده است قواعد بین المللی موجود چه از بعد حقوق بشر و چه از بعد حقوق بشردوستانه برای این منظور کافی به نظر نرسیده و به لحاظ ضمانت اجرا نیز با مشکلاتی مواجه می باشد.

واژگان کلیدی: حمایت از خبرنگاران، حقوق بشر، حقوق بشردوستانه، شورای حقوق بشر سازمان ملل، آزادی بیان.

^۱ پژوهشگر دکتری حقوق بین الملل دانشگاه تهران و عضو هیئت علمی مؤسسه شهید اشرفی اصفهانی.

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین الملل، مؤسسه شهید اشرفی اصفهانی.

ایران و قابلیت اعمال اصول حقوق بین الملل در فضای سایبر

وحید رضادوست^۱

یکی از دستاوردهای مهم بشر امروز، ایجاد فضایی تحت عنوان فضای سایبر یا فضای مجازی می‌باشد. این فضا که تقریباً تمام مقتضیات فضای مادی و فیزیکی را دارد، علی‌رغم فوایدی که برای زندگی انسانی دارد، مشکلات و موانع جدیدی را برای عالم حقوق ایجاد کرده است. بسیاری از اختراعات و اکتشافات بشری، علی‌رغم تحت تاثیر قرار دادن عالم حقوق، باعث تحولات بنیادین در این حوزه نمی‌شود و به عبارت دیگر، با اصلاحاتی اندک در سطحی‌ترین بخش‌های نظام حقوقی، می‌توان به بسیاری از نیازها و ابداعات جدید پاسخ گفت. اما در مورد اعمال حقوق در فضای مجازی نمی‌توان به سهولت حکم فوق را جاری دانست.

یکی از مواردی که امر را مشکل می‌کند این است که تفاوت‌های حقوق حاکم بر فضای مجازی و حقوق سنتی در کمیّات دانسته شود یا در کیفیات؛ در فرض نخست، نیازی به تجدیدنظر در اصول حقوق بین الملل کلاسیک نیست، اما در غیر این صورت، بازنگری در اصول و مبانی این رشته و احیاناً اصلاح و تعدیل آن‌ها و پیگیری سیاست افتراقی در این مورد، امری اجتناب‌ناپذیر خواهد بود.

نوشتار حاضر، از یک سو، در پی امکان‌سنجی این نظریه می‌باشد که تا چه حد می‌توان در مورد مشکلات ایجادشده به واسطه‌ی فضای مجازی به اصول حقوق بین الملل کلاسیک استناد کرد و آن را وافی به مقصود دانست و از سوی دیگر، به این موضوع می‌پردازد که آثار و نتایج پاسخ‌هایی که به این سوال داده شود، چه تاثیری بر جایگاه ایران در نظام حقوق بین-الملل معاصر خواهد داشت.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین الملل، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی.

مسئولیت بین المللی دولت امریکا در قبال مصوبات کنگره، با تأکید بر مصوبات مربوط به ایران

دکتر الهام امین زاده^۱

فریده واعظ^۲

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و تیره شدن روابط ایران و آمریکا و در نهایت تصرف سفارت امریکا توسط دانشجویان ایرانی، دولت امریکا بر آن شد تا از طریق اعمال راهبرد های خصمانه که از طریق اهرم کنگره امریکا تنظیم شده بود، بیشترین میزان فشار ممکن را بر دولت و ملت ایران وارد آورد. در همین راستا از سال ۱۹۷۹ تا کنون ۲۰۱۴- این فشارها که عمدتاً اقتصادی می باشند روز به روز گسترده تر و شدیدتر می شود. این در حالی است که تحریم هایی نیز تحت لوای قطعنامه های شورای امنیت علیه ایران اتخاذ شده است. در حقیقت دولت ایران علاوه بر تحمل تحریم های شورای امنیت با تحریم های یک جانبه امریکا و به تبع آن اتحادیه اروپا نیز روبروست. از طرف دیگر، کنگره امریکا از سال ۱۹۹۶ با اصلاح قانون مصونیت دولت های خارجی این کشور، استثنای جدیدی را به اصل مصونیت اعمال حاکمیتی دولت ها، تحت عنوان «استثنای تروریسم» افزوده و به محاکم داخلی صلاحیت قضایی رسیدگی به دعاوی خصوصی علیه دولت هایی که با این کشور رابطه ای ندارند اعطا کرده است که در میان لیست کشور های حامی تروریسم نام دولت ایران دیده می شود. دادگستری امریکا با در اختیار داشتن این فهرست که از سوی وزارت خارجه امریکا تهیه شده سعی در پرداخت جبران خسارت به زیان دیدگان و بازماندگان شاکی بوده و تا کنون ایران را محکوم به پرداخت مبالغ هنگفتی کرده است.

با توجه به مسائل مطرح شده دو سؤال به ذهن متبادر می شود؛ اول اینکه آیا عملکرد قوه مقننه در صورت تخلف بین المللی مسئولیت بین المللی برای دولت امریکا ایجاد می کند؟ دوم این که به طور خاص، مصوبات کنگره امریکا در خصوص سلب مصونیت از ایران و نیز تحریم های یک جانبه علیه ایران برای این دولت مسئولیت آور است؟

در این مقاله با روش توصیفی-تحلیلی مبتنی بر داده های کیفی اخذ شده از مطالعات کتابخانه ای به سوالات فوق الذکر پاسخ می دهد. بر این اساس، دولت امریکا به واسطه ی مصوبات رکن قانونگذاری خود در زمینه تحریم های یک جانبه سخت علیه ایران و اجرای قانون «به استثنای تروریسم ۲۰۰۸» در خصوص سلب مصونیت حاکمیت ایران طبق مفاد طرح مسئولیت بین المللی دولتها، ناقض اصول کلی حقوق بین الملل است و دولت ایران با داشتن ظرفیت طرح دعوا علیه امریکا از طریق عهدنامه مؤدت و دوستی ۱۹۵۵ می تواند به احقاق حقوق خود از طریق توقّف عمل خلاف بین المللی دولت امریکا و جبران خسارت وارده، نائل گردد.

کلیدواژگان: مصوبات کنگره، مصونیت قضایی، سلب مصونیت، تحریم یک جانبه، مسئولیت بین المللی.

^۱-دانشیار و عضو هیئت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.

^۲-دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین الملل عمومی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.

فلسفه مقارن حقوق بین الملل ایران و جهان

جمال الدین شاعری^۱

هر سرزمینی دارای تاریخ فکری و فلسفی مخصوص به خود است ، بنابراین پیش فرض ها و تفسیر های خود را بر هر پدیده ای افکنده و به آن از روزه خاص خود می نگرد. ایران نیز به مثابه کشوری با تاریخ کهن و تلقی فلسفی مخصوص به خود ، نگاه ویژه ای نسبت به حقوق بین الملل دارد. سؤال این است که نظر به تکثر مکاتب فلسفی در جهان ، کدامین مکتب و یا کدامین نگرش فلسفی می تواند نزدیکترین جریان به تفکر فلسفی ایرانی باشد . در این نوشته سعی بر آن است تا با کنکاش و واکاوی نظر گاه ها و مکاتب فلسفی در تاریخ ایران به مقارنه آن با مکاتب فلسفی به ویژه آن مکاتبی که در حقوق بین الملل مطرح اند بپردازیم . هدف از این تلاش عبارت است از یافتن مکاتب همگام یا هم راستا بین دو فرهنگ شرق ایرانی از یک طرف و فرهنگ غربی از طرف دیگر که این مهم علاوه بر ارتقاء ابعاد معرفت شناختی در این باب به یافتن مجراهایی مشترک جهت گفتگو بین دو فرهنگ و تدوین قوانین بین المللی مرضی الطرفین یاری خواهد رساند.

^۱ کارشناس ارشد حقوق بین الملل، دانشگاه پیام نور، مرکز تهران و کارمند محلی دفتر حفاظت منافع مصر در تهران

نسبت سنجی گزاره‌های حقوق بشری و آموزه‌های حقوق اسلامی

دکتر مسعود راعی^۱

گزاره‌های حقوق بشری را جهانی، بنیادین، آمره و فراگیر تعریف کرده‌اند. اهمیت این گزاره‌ها و نظام بین‌المللی شکل-گرفته در پرتو آنها از طرفی جایگاه مهم این نظام در عرصه بین‌المللی را نشان داده و از طرف دیگر پاسخی به نیازها و مطالبات بشری در راستای تحقق کرامت او می‌باشد. اهتمام بخشی نهادهای بین‌المللی و کشورهای جهان در شناسایی حقوق بشر و تشکیل انواع و اقسام نهادهای نظارتی و حمایتی و پذیرش نظام کیفری در خصوص ناقضین این حقوق حاکی از آن است که نظام بین‌المللی جدید بر پایه چنین نظام حقوق بشری در حال شکل‌گیری است. این موقعیت در عین حال با سؤالات، ابهامات و حتی چالش‌های مختلفی مواجه شده است. ضرورت توجه به ارزش‌های دینی و چگونگی ارزش نهادن به این آموزه‌ها سؤال مهمی است که فراروی نظام بین‌المللی حقوق بشر قرار گرفته است. آنچه در این نوشتار مورد بررسی قرار گرفته است، نسبت سنجی گزاره‌های حقوق بشری و آموزه‌های شریعت مقدس اسلام به منظور یافتن یک راه حل حقوقی است. ادعا آن است که بدون توجه به منابع، مبانی و اهداف این دو نظام نمی‌توان به یک نسبت سنجی منطقی رسید. نقش مهم آموزه‌های اسلامی را می‌توان در ایجاد سازش بین حقوق نسل اول و دوم با مدنظر قراردادن حق محوری در کنار تکلیف محوری و پذیرش حقوق همبستگی دانست.

کلیدواژگان: نظام بین‌المللی حقوق بشر - نظام حقوق اسلامی - نسبت سنجی نسل‌های حقوق بشری.

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد نجف آباد.

رویکرد پیشگیرانه و قضایی به جرم "دزدی دریایی" در پرتو مقررات حقوق بین الملل و حقوق داخلی ایران با گسترش ارتکاب بزه علیه اموال و کشتی های ایرانی

علی ملکی^۱

فرناز شیرانی^۲

دزدی دریایی از جرایم بین المللی محسوب می شود که علیه دولت معینی نبوده و لذا در هر جا که متهم دستگیر شد صرف نظر از محل وقوع جرم در دادگاه همان محل دستگیری، محاکمه می شود. در سال ۱۹۵۸ حقوق عرفی موجود در رابطه با دزدی دریایی به وسیله "کنوانسیون ژنو در مورد دریاهاى آزاد" به حقوق مدون تبدیل شد. پس از آن نیز در سال ۱۹۸۲ "کنوانسیون ملل متحد در مورد حقوق دریاها" به تصویب رسیده و در ماده ۱۰۱ به تعریف مسئله دزدی دریایی پرداخته است. عدم الزام کنوانسیون ۱۹۸۲ به جرم انگاری دزدی دریایی از سوی دولتهای عضو، سازمان یافته تر شدن راهزنی های دریایی با توجه به دستیابی مجرمین به ابزارها و سلاح های نوین و گسترش تبادلات تجاری از زمان جرم انگاری بزه ۱۹۸۲ تاکنون مستلزم تحول و پویایی حقوق بین الملل و حقوق داخلی دولتها در پرتو اصل صلاحیت جهانی و اصل صلاحیت واقعی است (هرچند که نمی توان اصول صلاحیت سرزمینی و شخصی را نادیده انگاشت). در این راستا نه تنها صرف پیگیری قضایی و تعقیب و مجازات بلکه اقدامات پیشگیرانه غیرقضایی، از جمله ایجاد و حفظ ثبات سیاسی در سومالی، ریشه کن کردن فقر و گرسنگی، حضور مستمر ناوگان های جنگی متناسب به سازمانهای بین المللی یا دولتهای مربوط، مرتفع نمودن ایرادات کنوانسیون های حاکم بر موضوع از اهمیت زیادی در ریشه کن کردن این جرم برخوردار است.

کلیدواژگان: دزدی دریایی، جرم بین المللی، صلاحیت جهانی، پیشگیری، محاکمه، کنوانسیون ۱۹۸۲ حقوق دریاها، سومالی.

^۱ - دانشجوی دکتری حقوق بین الملل عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات اصفهان، دادیار دادرسی عمومی و انقلاب تهران.

^۲ - کارشناس ارشد حقوق بین الملل از مؤسسه آموزش عالی اشرفی اصفهانی

صلاحیت اجباری دیوان بین المللی حقوق دریاها

نرگس معظم پور^۱

همه اختلافات مربوط به دریاها امکان رسیدگی قضایی در دیوان بین المللی حقوق دریاها را دارند اما کنوانسیون ۱۹۸۲ حقوق دریاها به نحوی مبین نوعی صلاحیت اجباری برای این دیوان نیز هست. مقاله حاضر با بررسی پیشینه صلاحیت اجباری - که اساساً در قلمرو حقوق بین الملل، خلاف اصل محسوب می شود - در دیوان بین المللی دادگستری، وضعیت صلاحیت های اجباری در دیوان بین المللی حقوق دریاها را ارزیابی می کند. این صلاحیت، گامی مثبت در راستای حفظ صلح و امنیت بین المللی شناخته خواهد شد.

واژگان کلیدی: حقوق بین الملل دریاها، دیوان بین المللی حقوق دریاها، کنوانسیون ۱۹۸۲، صلاحیت اجباری.

^۱ دانشجوی کارشناسی حقوق، مؤسسه آموزش عالی شهید اشرفی اصفهانی.